

Aungowen fa daut Schoolheft fa Läwen un Deenst

7.-13. SEPTAMBA

SCHAZA UT GOT GOTT SIEN WUAT | 2. MOSE
23-24

“Lot die nich von de Grupp metrieten”

it-1 11 V. 3

Aaron

Daut es oppfaulent, daut Aaron aule dree Mol, aus hee waut äwaträden deed, nich de Häafiera doavon wia. Daut lat soo, daut hee sikj von de Omstend leet unja Druck saten ooda daut hee sikj leet von aundre metrieten orrajchtet to doonen. Besonda bie siene ieeschte Äwaträdunk haud hee sikj kunt aun dän Gruntsauz hoolen: “Lot die nich met eene Grupp metrieten, wan see oijerajchtet plonen” (2Mo 23:2). Oba lota woat enne Schreft doawäajen goot von am jerät. Aus Gott sien Sän oppe leed wia, aunerkjand hee, daut de Priestaschoft von Aaron daut Rajcht haud, de Priestaschoft to sennen (Ps 115:10, 12; 118:3; 133:1-2; 135:19; Mat 5:17-19; 8:4).

it-1 343 V. 5

Blintheit

Wan daut em Jerecht scheef toojinkj, wort daut met Blintheit vejlikjt. En daut Jesaz Moses jeft daut väl Woarnungen jääjen bekjeopen, beschenkjen un wäm väatrakjen. Soone Sachen kjennen eenen Rechta blint moaken un bat doa brinnen, daut Jerecht nich rajcht uttofieren. Wiels daut sajcht: “Lot die nich bekjeopen, wiels doaderch veblenden de Uagen von däm, dee seenen kaun” (2Mo 23:8). Een “Jeschenkj moakt soonen Mensch blint, dee sest goot vestonen kaun” (5Mo 16:19). Endoont woo opprechtich een Rechta es ooda woo goot dee Sachen unjascheeden kaun, kaun daut doawäajen waut aun dän doonen, aus dee daut well ooda nich, wan dän von wäm, waut met dee Jerechtssach to doonen haft, beschonken woat. Gott sien Jesaz rät nich bloos von de Blintheit, waut derch een Jeschenkj komen kaun, oba uk von soone, waut derch Jefeelen kjemt,

wiels daut sajcht: “Du saust dän eefachen nich väatrakjen, oba uk dän Enflussrikjen nich bejensjen” (3Mo 19:15). Een Rechta sull aulsoo nich no siene iejne Jefeelen no, ooda om von de Grupp goot aunjeseenen to sennen, eenen Rikjen veudeelen, bloos wäajen dee rikj wia (2Mo 23:2-3).

No jeistelje Schaza sieekjen

w16.10 9 V. 4

Vejät nich de Framde goots to doonen

⁴ Enne Städ daut Jehova de Israeliten bemust de Framde to respakjen, rod hee dee leewa too, sikj en dee äare Städ to stalen un Metjefel to haben (**Iäs 2. Mose 23:9**). Dee wisten, woo daut wia, Framde to sennen. Daut lat soo, daut de Hebräa, aul ea see musten Sklowen sennen, von de Ägipta jemeit worden, wäajen Raussenstolt ooda wäajen see veschiedne Gloowes hauden (1. Mo. 43:32; 46:34; 2. Mo. 1:11-14). De Israeliten hadden een schwoaret Läwen aus Framde jehaut, oba Jehova velangd von dee, daut see de Framde sullen soo behaundlen aus eenen von an (3. Mo. 19:33-34).

it-2 393

Michael

1. Michael es de eensja heilja Enjel buta Gabriel, waut enne Schreft met Nomen erwänt woat, un de eensja, waut “de gaunz huaga Enjel”, ooda Erzenjel, jenant woat (Jud 9). Dis Nomen woat daut ieeschte Mol en Daniel, Kapitel 10 erwänt, un doa woat Michael aus “eena von de bowaschte Prinsen” beschräwen. Hee kjeem eenen läajren Enjel to Help, wäajen de “Prins vom Persarik” jääjen dän kjamfen deed. Michael wort de Prins von Daniel sien Volkj jenant, “de groota Prins, waut fa dien Volkj ensteit”, aulsoo Daniel sien Volkj (Da 10:13, 20-21, NW; 12:1, NW). Dit betieekjent Michael aus dän Enjel, waut de Israeliten derch de Wiltnis leid (2Mo 23:20-21, 23; 32:34; 33:2). Un waut dit uk noch unjastett, daut eena opp disen Schluss kjemt, es, daut “Michael, de gaunz huaga

Enjel, sikj met däm beesen Fient äwa Moses sienen Kjarpa street" (Jud 9).

14.-20. SEPTAMBA

SCHAZA UT GOTTA SIEN WUAT | 2. MOSE 25-26

"Daut wichtigste em Aunbädungszelt"

it-1 165

De Bundeskjist

Plon un Moddel. Daut ieescite, waut Jehova Moses jeef, aus hee to am säd, daut hee sull daut Aunbädungszelt buen, wia de Plon un daut Moddel von de Bundeskjist. Wiels daut wia de Hauptsach un daut wichtigste Dinkj von daut Aunbädungszelt un von gaunz Israel äa Loaga. De Kjist wia 2,5 Ellen lank, 1,5 Ellen breet un 1,5 Ellen huach (ojj. 111 × 67 × 67 cm; 44 × 26 × 26 in.). Dee wia von Akozjeholt jemoakt un von bennen un von buten met reinet Golt betrocken. Doa wia schmock "eene goldne Leest" aune "bowakaunt" romjemoakt. Daut tweede Poat von de Bundeskjist, daut Dakjsel, wia nich bloos Holt met Golt betrocken, daut wia von de reine Golt jemoakt, un wia krakjt soo lank un breet aus de Kjist. Opp daut Dakjsel wieren twee Cheruben, von Golt utjeklopt, opp jieda Enj eena, dee wieren eena no dän aundren jedreit un kjikjten rauf un hauden äare Flichten enne Hecht äwa de Kjist jespreet (2Mo 25:10-11, 17-22; 37:6-9). Dit Dakjsel wia uk bekaunt aus "Jnodenstool" ooda "Veseenungsdakjsel" (2Mo 25:17; Heb 9:5, NW, Fn.; see PROPITIATORY COVER).

it-1 166 V. 2

De Bundeskjist

De Bundeskjist wia eene heilje Kjist toom heilje Jebooten oppbewoaren; de wichtigste von dee wieren de twee Toflen met de Tieen Jebooten (2Mo 25:16). Eene "goldne Kruck met Mauna un Aaron sien Stock, dee doa utjeloten un jejreent haud," worden doa uk en de Bundeskjist oppbewoat, oba lota, irjentwanea ea Salomo sien Tempel jebut wort, worden dee doa wada rutjeno-

men (Heb 9:4; 2Mo 16:32-34; 4Mo 17:25; 1Kj 8:9; 2Ch 5:10). Jroz ea Moses storf, jeef hee de levitische Priestasch een aufjeschräwnet "Buak met daut Jesaz" un säd, daut see daut nich sullen doa bennen haben, oba "biesied de Bundeskjist von däm HARN junen Gott sien Bunt. Daut saul doa aus een Zeij fa junt sennen" (5Mo 31:24-26).

it-1 166 V. 3

De Bundeskjist

Met Gott siene Jääjenwuat vebungen. Soo lang aus et de Bundeskjist jeef, wia dee met Gott siene Jääjenwuat vebungen. Jehova vespruak: "Doa tweschen de twee Cheruben, opp daut Veseenungsdakjsel, opp de Kjist met de Jebooten, woa ekj met die toopkomen un met die räden". "Doa wies ekj mie en de Wolkj bowa daut Dakjsel" (2Mo 25:22; 3Mo 16:2). Samuel schreef, daut Jehova opp de Cheruben sett (1Sa 4:4, NW), wiels de Cheruben stalen Jehova sien Woagen väa (1Ch 28:18, NW). Doawäajen, "aus Moses em Vesaulungszelt nenn jinkj toom met däm HARN räden, dan hieed hee de Stemm to am räden von tweschen de twee Cheruben opp daut Veseenungsdakjsel opp de Bundeskjist. Soo räd de HAR to am" (4Mo 7:89). Lota räden Josua un de Huaga Priesta Pinhas uk met Jehova ver de Bundeskjist (Jos 7:6-10; Rech 20:27-28). Oba bloos de Huaga Priesta haud de Frieheit, eemol daut Joa en daut Aulaheilichste nentogonen un de Bundeskjist to seenen. Daut wia nich toom met Jehova räden, oba om siene Oppgowen aun dän Veseenungsdach uttofieren (3Mo 16:2-3, 13, 15, 17; Heb 9:7).

No jeistelje Schaza sieekjen

it-1 432 V. 1

Cherub

Daut Aunbädungszelt enne Wiltnis wia met Figuren von Cheruben utjestraumt. Opp jieda Enj opp daut Dakjsel von de Bundeskjist wia een Cherub von Golt utjeklopt. Dee wieren eena no dän aundren jedreit un buagen sikj väaren äwa no daut Dakjsel, soo aus wan see aunbäden. Jieda

eena haud twee Flichten un haud dee enne Hecht äwa de Kjist jespreet, soo aus wan see dee beschitzen (2Mo 25:10-21; 37:7-9). Daut Bennazeich von daut Aunbädungszelt un de Gardien tweeschen daut Heilje un daut Aulaheilichste wieren uk met Figuren von Cheruben utjeneit (2Mo 26:1, 31; 36:8, 35).

(2. Mose 25:30, Friesenbibel) En oppem Desch saulst du emma Aunsejchts'Broot laje ver mienem Aunjesejcht.

it-2 936

Aunsechtsbroot

Daut wieren twalf plaute Brood, waut opp eenen Desch wieren en daut Heilje en daut Aunbädungszelt ooda Tempel, un jeda Sabat worden doa fresche hanjelajcht (2Mo 35:13; 39:36; 1Kj 7:48; 2Ch 13:11; Ne 10:33-34). Opp Hebräisch bediet "Aunsechtsbroot" wuatlich "Broot von daut Jesecht". Daut Wuat "Jesecht" bediet eenjemol "Jääjenwuat" (2Kj 13:23, NW), un soo wia daut Aunsechtsbroot ver Jehova sien Jesecht aus een bestendjet Opfa (2Mo 25:30, *Friesenbibel*). Daut Aunsechtsbroot woat uk "jeweidet Broot" (2Ch 2:3), "de ütjalajde Broote" (Mar 2:26, *Friesenbibel*) un "daut heilje Broot" janant (Heb 9:2).

21.-27. SEPTAMBA

SCHAZA UT GOT GOTT SIEN WUAT | 2. MOSE 27-28

"Waut kjenn wie von de Priestasch äare Kjleeda lieren?"

it-2 1143

Urim un Tummim

Miere Bibeljelieede jleewen, daut de Urim un Tummim Lessa wieren. En de Äwasatunk von James Moffatt en 2. Mose 28:30 woaren dee "de heilje Lessa" janant. Eenje jleewen, daut daut dree Bieta wieren, wua opp eent "jo", opp eent "nä" un opp daut aundre nuscht jeschräwen wia. Dise Lessa worden jetrocken un jeewen soo de Auntwuat opp daut, waut se jefroacht hauden;

wan daut, waut nuscht bowen haud, väakjeem, bedied daut, daut doa kjeene Auntwuat opp wia. Aundre jleewen, daut et woomäjlich twee plante Steena wieren, aun eene Sied witt un aune aundre Sied schwoat. Wan se dee schmeeten, wudden twee witte Sieden "jo", twee schwoate Sieden "nä" un eene schwoate un eene witte kjeene Auntwuat bedieden. Opp eene Sauz, aus Saul derch dän Priesta fruach, aus hee de Filista aunjriepen sull, kjriech hee kjeene Auntwuat. Un wiels hee docht, daut eena von siene Mana jesindicht haud, prachad hee: "HAR, dee du Israel äa Gott best, ... wies daut met Tummim". Dan worden Saul un Jonatan oppoat jeholt un doa worden Lessa jeschmäten toom tweschen an beid entscheiden. Waut met "Tummim" wiesen kaun en disen Berecht veleicht soo loten, daut et sestwaut es aus Lessa schmieten, oba doch diet daut doano han, daut daut waut met de Lessa to doonen haud (1Sa 14:36-41; 14:42, *Friesenbibel*).

(2. Mose 28:36, NW) Du saust eene blanke Plot von reinet Golt moaken, un soo aus eena einen Stampel schnizt, saust du doa "Heilichkjeit jehieet Jehova" nenschnitzen.

it-1 849 V. 3

Stiern (aum Kopp)

Israel äa Huaga Priesta. Dän Huagen Priesta siegne Koppinj haud väaren äwa sienen Stiern eene goldne Plot, daut heilje Tieekjen, daut dee hanjeljäft wia; doa wieren de Wieed nenjeschnizt, "soo aus eena einen Stampel schnizt": "Heilichkjeit jehieet Jehova" (2Mo 28:36-38; 39:30, NW). Wiels de Huaga Priesta de hechsta Veträda wia en Jehova siene Aunbädunk, wia daut needich, daut hee sien Aumt heilich hilt. Un dise Wieed holpen uk aul de Israeliten denkjen, daut see en Jehova sienen Deenst emma musten heilich sennen. Daut wia uk een paussenda Hanwies opp dän grooten Huagen Priesta, Jesus Christus, un uk, daut Jehova am fa disen Deenst aus Priesta enjesat haft, wuaderch Gott siene Heilichkjeit huachjehoolen woat (Heb 7:26).

w08 15. 8. 15 V.17

Jehova doaderch ieren, daut wie aunstendich sent

¹⁷ Wie motten besonda dan doaropp achten, daut wie aunstendich sent, wan wie en onsen Deenst ver Jehova komen. En Liera 4:17 sajcht daut: "Paus opp, wan du em Gotteshus nenn jeist". To Moses un Josua wort beid jesajcht, daut see sullen äa Footich uttrakjen, aus see opp eene heilje Städ wieren (2Mo. 3:5; Jos. 5:15). Dit musten dee doonen, om leaforcht un Respakjt to wiesen. Un de israelitische Priestasch musten Bekjsen von Lienzeich aunhaben, "om de kole Hut to bedakken" (2Mo. 28:42-43). Dit wia, daut doa nich waut onaunstendjet to seenen wia, wan see biem Aultoa deenden. Daut wia von jiedren eenen en de Priestafamilje velangt, daut dee sikj aunstendich vehilden, soo aus de heilje Väaschreften daut fa eenen Priesta väasäden.

No jeistelje Schaza sieekjen

w12 1. 8. 26 V.1-3

Hast du daut jewist?

Wua kjeemen de kostboare Steena en daut Broststekj von de Israeliten äaren Huagen Priesta häa?

Nodäm daut de Israeliten von Ägypten veleeten un enne Wiltnis wieren, deend Gott an aun, dit Broststekj to moaken (2. Mose 28:15-21). Daut Broststekj haud Steena von Rubin, Topas, Smarach, Turkis, Safier, Sarder, Linkurer, Achat, Ametist, Diamaunt, Onniks un Jaspies. Wia daut werklich määjlich, daut de Israeliten soone diere Steena hauden?

En de Bibeltiet wieren de kostboare Steena sea väl wieet un met dee wort jehaundelt. Biejlikj de Ägypta ieeschtemma kjrieejen äare Steena von soo wiet auf häa, aus waut vondoag dän Dach Iran es, un von Afganistan un woomääjlich mau rajcht von Indien. Ut de Mienen von de Ägypta kjeemen väl veschiedne kostboare Steena. De ägyptische Harscha hauden en dee Jääjenden, waut see kontrolden, de Macht äwa de Sachen, waut ut de leed rutjeholt worden. De Staumvoda

Hiob beschreef, woo de Menschen en siene Tiet Lajcha un Jenj enne leed growden toom Schaza sieekjen. Mank aundre Sachen, waut se ut de leed rutgrowden, erwänd Hiob besonda de Safier un de Topas (Hiob 28:1-11, 19).

En dän Berecht von 2. Mose sajcht daut, daut de Israeliten de Ägypta beplindaden von äare wieetvolle Sachen, aus see daut Launt veleeten (2. Mose 12:35-36). Daut es aulsoo määjlich, daut de Israeliten de Steena, waut aun dän Huagen Priesta sien Brostschildt wieren, von Ägypten hauden.

(2. Mose 28:38, NW) De Plot woat aun Aaron sienen Stiern sennen, un Aaron woat de Veauntwuatunk droagen, wan wää eenen Fäla jääjen de heilje Sachen bejeit. De Israeliten motten dise Sachen aus een heiljet Jeschenkj brinjen. Dise Plot mott emma aun sienen Stiern bliewen, om daut see kjennen Jehova siene Aunerkanunk kjrieen.

it-1 1130 V. 2

Heilichkeit

Tieren un Arnt. De ieeschtjebuarne Heeen von de Rinda, Schop un Kosen talden fa Jehova aus heilich un dee sullen nich loosjekoft woaren. Dee musten jeopfat woaren un een Poat von daut kjrieejen de jeheilichte Priestasch (4Mo 18:17-19). Daut ieeschte von de Arnt un de Tieenda wieren heilich un uk aule Opfa un Jeschenkj, waut fa dän Deenst en daut Heilichtum jeheilicht wieren (2Mo 28:38, NW). Aule Sachen, waut fa Jehova heilich wieren, sullen nich fa waut eefachet jetalt woaren, un uk nich fa waut jeweeneljet ooda fa waut orreinet jebrukt woaren. Een Biespel doafää es daut Jesaz äwa dän Tieenden. Wan een Maun aul haud daut Poat fa dän Tieenden tosied jesat (biejlikj von siene Weitarnt) un hee ooda wää von siene Familié dan derch eenen Vefäl waut von daut neem (biejlikj toom Äten moaken), dan wia de Maun schuldich, wiels hee Gott sien Jesaz äwa heilje Sachen jebroaken haud. Daut Jesaz velangd, daut hee wada krakjt soo väl trigjeef un dan noch 20 Prozent mea. Un hee must uk

noch eenen jesunden Bock von siene Häad opfren. Derch dit kjreejen de Israeliten väl Respakjt fa de heilje Sachen, waut Jehova jehieeden (3Mo 5:14-16).

28. SEPTAMBA - 4. OKTOOBA

SCHAZA UT GOTTE SIEN WUAT | 2. MOSE 29-30

“Eene Gow fa Jehova”

it-2 764-765

Talunk

En Sinai. Daut ieeschte Mol, aus daut Volkj jetalt wort, wia, aus see em Loaga biem Sinai-Boajch wieren un Jehova daut Jeboot jeef, dee to talen. Daut wia en de tweede Moonat en daut tweede Joa, nodäm daut see Ägipten veloten hauden. Om Moses doabie to halpen, wort eenen Väaschten von jieda Staum jewält toom sikj doarom kjemren, daut sien Staum jetalt wort. De Mana, waut 20 Joa un ella wieren un fäich wieren em Kjrich to halpen, worden nich bloos jetalt, oba von dee velangd daut Jesaz uk, daut dee een haulwet Selwastekj (1,10 stätsche Dola) Taks tolden fa dän Deenst bie daut Vesaumlungszelt (2Mo 30:11-16; 4Mo 1:1-16, 18-19). Aul dee, waut jetalt worden, wieren 603550. De Leviten worden nich jetalt, wiels dee wudden nich een Oafgoot em Launt haben. Dee brukten nich dän Taks fa daut Vesaumlungszelt tolen un uk nich en de Armee deenen (4Mo 1:44-47; 2:32-33; 18:20, 24).

it-1 502

Gowen

Eenje Gowen worden von daut Jesaz velangt. Aus Moses de Israeliten tald, wort von de Mana, waut 20 Joa un ella wieren, velangt, daut dee een Leesjelt fa äa Läwen jeewen, “een haulwet Selwastekj, ... [woomäajlich 1,10 stätsche Dola] doano aus enne Heilje Stow Selwastekja jewoaggen woaren”. Daut wia “een Opfa fa däm HARN” toom äare Seelen veseenen un “fa Onkosten bie daut Vesaumlungszelt” (2Mo 30:11-16). No dän judischen Jeschichtsschriewa Josefus no (Ge-

schichte des Jüdischen Krieges, 7. Buak, Kap. 6, V. 6) wort dis “heilja Taks” nodäm emma jieda Joa betolt (2Ch 24:6, NW; 24:7-10; Mat 17:24; see TAXATION).

w11 1. 11. 12 V. 1-2

Hast du daut jewist?

Wua kjeem daut Jelt fa de Deensten en Jehova sienem Tempel en Jerusalem häa?

De veschiedne Deensten em Tempel worden derch Taks unjahoolen; mieeschten wia daut derch dän Tieenden, waut dee musten jäwen. Oba daut jeef uk noch aundre Sorten Taks. Biejlikj to dee Tiet, aus daut Vesaumlungszelt jebut wort, säd Jehova to Moses, daut hee een haulwet Selwastekj von jieda Israelit, waut jetalt wort, kollakjten sull, aus “een Opfa fa däm HARN” (2. Mose 30:12-16).

Daut späat sikj soo, daut et eene Jewanheit wort, daut jieda Jud dise Somm jieda Joa told aus eenen Joarestaks. Daut wia dis Taks, waut Jesus to Petrus säd, dän hee met daut Jeltstekj betolen sull, waut hee ut dän Fesch sien Mul kjrieen wudd (Matäus 17:24-27).

No jeistelje Schaza sieekjen

it-1 1029 V. 4

Haunt

De Henj opplajen. Oppoat von met de Henj waut hendlen, worden uk ut veschiedne Jrind bie Menschen ooda Sachen *de Henj oppjelajcht*. Oba jeweenlich wort dit jedonen toom wäm fa eene bestemde Sach bestädjen ooda äwa waut aunstalen. Bie de Feia, wan de Priestasch enjesat werden, läden Aaron un siene Säns äare Henj opp de Kjap von dän Boll un de twee Bakj, waut jeopfat worden. Doaderch aunerkjanden dee, daut dise Tieren doatoo jeopfat worden, daut see kinnen Jehova Gott siene Priestasch woaren (2Mo 29:10, 15, 19; 3Mo 8:14, 18, 22). Aus Josua en Moses siene Städ enjesat wort, soo aus Gott daut Jeboot jeäft haud, läd Moses siene Haunt opp Josua un dee “wort voll Weisheit derch däm Jeist”, un soo wia hee emstaunt, Israel rajcht to leiden (5Mo 34:9). Wan wää sull eenen Säajen

kjrieen, wort dee uk de Henj oppjelajcht (1Mo 48:14; Mar 10:16). Aus Jesus Christus eenje Menschen heeld, schieed hee dee aan ooda läd dee de Henj opp (Mat 8:3; Mar 6:5; Luk 13:13). J ewesse Menschen kjreejen dän heiljen Jeist, aus de Apostel an de Henj oppläden (Apj 8:14-20; 19:6).

(2. Mose 30:31-32, De Plautdietsche Bibel)

Saj de Israeliten, daut mie dise Eelj heilich es, un emma sennen woot. ³² Lot dise Saulweelj nich jrod soo opp irjent eenem komen. Kjeena doaf krakjt soone Eelj tooprieren fa jeweeneljen Jebruck. Dee doaf bloos fa heilje Zeremonieen jebrukt. Dee saul junt heilich sennen.

(2. Mose 30:33, NW) Wan irjentwää soone Saulweelj moakt un dee fa wäm brukta, waut nich daut Rajcht doatoo haft, dan mott dee von sien Volkj utjerot woaren”.

it-1 114 V. 1

Jesaulft, saulwen

En daut Jesaz, waut Jehova Moses jeef, wia daut Rezapt von de Saulweelj bennen. Daut wia een besondret Menjsel von daut baste Toobehia – Mirren, Kerneel, Rua, Kassia un Olieweneelj (2Mo 30:22-25). Daut wia eene groote Sind, wan irjentwää dit Menjsel muak un daut fa waut ooda fa wäm brukta, wua daut nich fää bestemt wia (2Mo 30:31-32; 30:33, NW). Dit wees biltlich, woo wichtich un heilich daut wia, wan wäm wia met heilje Eelj jesaulft worden toom dän fa een Aumt ensaten un bestädjen.